

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Στὴν Πόλην καὶ τὶς Ἐπαρχίας Γρ. 40
 Στὸ Ἐξωτερικὸν Φρ. 10
 Ἐξαιρετικὴ συνδρομὴ Γρ. 120

ΓΡΑΦΕΙΑ : Γιουσουφιὰν Χὰν Ν. 8—Γαλατᾶ.

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

Κάθε φυλλάδιον 2 γρ.

ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗ ΣΚΙΑ

Ἀπὸ τὸ διήγημα τοῦ συνεργάτη μας Γκούρα Ἀ-
 λειπούργητου, «Γυναίκα σιὴ σκιά» ποῦ ἀνήκει στὴ
 συλλογὴ «Ἄρθη καὶ Αἴμα» παίρνουμε τὸ παρακάτω
 κομμάτι.

Τῆς Νανῶς τῆς ἀδελφῆς μου.

Κι' ἀναθυμῶν τὸν μακρυνὸν περὶ
 πατοὺς κατὰ τὰ χρυσοκίτρινα δειλινά, π' ἀν-
 τίαμα διάβηκε μ' Ἐκείνη, τὸν πέρα ἀπόγχε-
 μο βράχο μὲ τὰ σπαρμένα κατσάβραχα, ποῦ
 γύρω ἢ θάλασσα ξεπλένει, πῶς αὐτοῦ συνα-
 παντήσανε κάποιον θλιμμένον βράδυν τὸν ἔρμο
 γέρο—τὸν ξεπεσμένο καραβοκύρη—ποῦ τοὺς
 ἀνιστόρησε τὸν πόνο του τὸ θρυλικό.

«Κάποιον χάραμα ἔκρουσε μου τὴ θύρα ὁ
 πόνος !... Ὁ Γιὸς μου χάθηκε μὲ τὸ πλεού-
 μενο τοῦ Διαβασμένου σύψυχο στὴ θάλασσα
 τοῦ καναλιοῦ τῆς Μάλτας...» Εἶπε τους σι-
 γαλά μ' ἀποσταμένη τὴ φωνή.

Εἶχε πισωπατήση μαραμμένη ἀπὸ τὸν ἴσκιο
 τῆς θλιβ-ρῆς ἀφήγησις, τί μαδοῦσαν τῆς τὴν
 ψυχὴ βαθυὰ τὰ θρηνητικὰ ἀναφυλλητὰ τοῦ
 γέροντα.

«Ἢ συφορὰ δὲ θέλει μοιρολόγι !...» καὶ τὰ
 δάκρυα τῆς ἐθόλωσαν τὰ μάτια.

Σιωπή.

Βυθισμένοι σὲ καταχνιά εἶδανε τοὺς ἴσκι-
 οὺς τους μαζί στὴ συμπαθητικὴ στράτα, ποῦ
 διαβαίνουν, νὰ χωνεύουν λίγο λίγο σὲ κᾶ-
 ποιον ἄλλον κόσμον.

«Πόσες λύπες διαβαίνουν στὴ ζωὴ !...»

Ἐκείνη σήκωσε τὰ μάτια τῆς καὶ τὸν ἐκοί-
 ταξε κ' ἀπὲ τὰ ἔσυρε βαθυὰ κατὰ τὰ πέλαγα.

Ἐλαμπε ἀκόμα στὴ θλιμμένη τῆς ὄψι τοῦ
 ἄστραμμα κάποιου ἀπέραντου πόνου.

Καὶ μίλησε κεῖνος σιγαλά σὰ σὲ ὄνειρο

«Διὲς στοῦ τρίκορφου τὸ ψῆλος τὸν ἀετό! .
 ἀποσταμένος σι' ἄτι του ἀπ' τὸν ἀνθὸ ποῦ
 μάδησε στῆς ἀνοιξὶς τὸν κάμπο λαλεῖ μὲ
 θεϊκὴ φωνή...γροικᾶς τον ;... ἄγριο κλάμα,
 γιὰ τὸ χαμὸ τὸν ἄλωτο, γιὰ τὸν καημὸ τὸ
 μαῦρο καὶ γιὰ τὸ σκότο τᾶγριο, ποῦ σπέρνει
 του τὸ διάβα...»

Σιωπή.

«Καημένε γέροντα ! πάρε τὴν ὑπομονὴ
 καὶ δέσε τὴν στὴν ψυχὴ σου φυλαχτὸ κ' ἔρ-
 χεται ἡ μέρα,..Καὶ φτάνει ὁ Ἥλιος !...Καρ-
 τέρα !...»

— «Μὴν ἀπαντέχης, γέροντα !...δὲ λουλου

δίξει ή άνοιξι πού πέθανε!...μάσσα τόν πόνο σου!...αίώνιο ξύπνημα δέ θ' άνατείλη!...»

Σιωπή.

Έδυνάμωνε στη φαντασία του την παραμυθένια της στάσι με τό πλέξιμο εκείνο τών κερένιων της χειρών να παραστέκη στην οδύνη και ν' άφογκριέται της ζωής τό κάποιο παραμύθι, πού έσβυσε. Και της είπε σιγαλά κάποια λόγια, λόγια πονετικά, πού εκείνη δέν τάκουε καλά, τί γύριζε και τόν κοίταζε χαμένα.

Τί έντύπωσι άπέραντη του έδωκε να νοιώσει στα τενιωμένα διάπλατα, σε συλοισμούς βουτημένα μάτια της!

«Άξίζουν όσοι ύποφέρουν!...»

Πώς φανερώθη στη φαντασία του φανταχτερά Έκείνη σε στάσι ασάλευτη με την όψι κατά τη μεγαλόπρεπη θάλασσα κάποια γλυκόθανη σούρα λίγες μέρες πριν τό μισεμό της για τά ξένα.

Η άκράτητη ψυχή της ήτανε βουτημένη στον πόνο πού της έκαιε τά σπλάγχνα.

«Έ φτάνει πιά... μαραίνουν οι πίκρες!...» της μίλησε με σιγαλή φωνή.

«Α!» φώναξε ξαφνιασμένη. Γύρισε και Έκείνον κέφερε τό δεξί της χέρι στο στήθος.

«Τί και πού σβύνουν μου τά όνειρα φουρτούνες σαν έπλάκωσαν...» του άποκρίθηκε με ταραγμένη φωνή και σηκώθηκε με κάποιο πικρό χαμόγελο, πού άρχισε να γράφεται στα χαρακτηριστικά της και μ' όλους διόλου παιδική άφέλεια του έδωκε τό λιγνόχυτο χέρι της.

«Θερίζει ή Μοίρα τό προζύμι...» Του πρόστεσε άργά άργά κατακόκκινη με χαμηλωμένα τά μάτια και τό μίλημα της άκουε να βγαίνει με πόνο βαθυά από την ψυχή της.

«Μάντεψα!...»

Άφηκες ένα τέτοιο άναστέναγμα, π' άνατρίχιασε κ' Έκείνος

«Άν μάντεψες!... πώς μιιά καλοκαιριάτικη νυχτιά χιόνισε και στέναξε βαρυά τό χελιδόνι!... και πώς δέ θάνθίσουνε οι μελούμενες άνοιξες πιά για μένα!»

Μιλούσε έτσι άργά σαν παράπονο, πού

σβύνει τί την κοίταξε και τό πρόσωπο του μελαχόλησε.

«Η παγωμένη σου πνοή θαμπώνει μου την άνταύγεια της ευτυχίας... Η σκέψι σου άνήσυχη παλεύει και πλάθει άγέρωχα άγρια είκονίσματα!...»

«Σώπα!... Και μη μου ξαναπής λόγο!...»

Τράβηξε δειλά τό χέρι της, πού της κρατούσε ακόμα κέσκυψε και μάζεψε τάρωστο λουλουδι, πού κύλησε από τό στήθος της. Παντέχει να του μίληση κ' άθελα σώπασε. Κέφερε τά βλέμματά της σε τόπο άλαργινό και στάθηκε έτσι βυθισμένη σε συλλοή.

Κάποια άραιά σύγνεφα κυλούσαν βαρυά στον ουρανό και χάνουνταν κατά τά βασιλέματα βαρυπόρφυρα. Σιωπή.

«Ξέρω πώς την άνήλια χώρα την άλαργινή πού τραβά ό δρόμος, είναι τά παλάτια της Νεραίδας, πού φυλά τά τρυφερά κρινάκια!...»

«Θέλω για την άγάπη σου να σύρω να στα φέρω στο διάβα σου, να τά σκορπώ ίσως και σε μαγέψω!...»

Σιωπή.

«Κάποια χαράματα τριανταφυλλένια και κάποια αίματωμένα δειλινά, τέτοια λόγια μιλά ό έρωτεμένος νιός, ριγμένος στο σμισμένο βράχο, πάνω στη θάλασσα.»

Ό λόγος του θα είχε κάποια άπήχησι άμιλητου πόνου, τί γύρισε και τόν είδε με βαθυά προσοχή.

«Θα φέρουν μόρα τά σύγνεφα!...»

Σήκωσε τά μάτια του στα δικά της κείδε τά βλέμματά της να φέριγη με τόν άέρα κατά τά βασιλέματα. Κι' ένψ έπλάνευε τη φαντασία του στη θαμνή είκόνα πού του μελέτησε, έλεγε σαν από μοναχός του

«Κάτι πού όνειρεύτηκα θα σβύση;...»

Σιωπή.

Βαδυά άγωνία του τσαλάκωσε την όψι κ' άνοιγε τά μάτια του διάπλατά από τη φριχτή σκέψι πού του σφόριαζε τό λογικό και με φωνή χαμηλή πού μόλις σερνότανε

«Τά λόγια σου μελαγχολία σταλάζουν στην ψυχή μου. Βασινιαμένη ζωή. Χωρίς πόθο,

ΥΠΕΡΚΟΣΜΙΑ

Κάθε φωτοστάλα,
κ' ένα σκαλοπάτι
στη γιγάντια σκάλα,
πού δίχως πύρινο άτι
τη γοργαναβαίνω
όδοπόρος του άπέρου
σε φτερούγια όνειρου
με τό φως σας γύρου
μοιάζ' ή μεταστάση μου
ξεθύμασμα μύρου

ΜΕΣΑΝΥΧΤΑ

Δέν ξύπνησεν ακόμα ή πουλία.
μέσ' στις βραχοκουφάλες
κουρνιάζουν τά θαλασσοπούλια.
Τά πέλαγα τά χλιά, τάποσταμένα,
όνειρεμένα άνάλαφρα συγροστενάζουν.
Τάργ' φεγγάρι πού γλυκογελάει και πάει,
ός κύκνος μάργυρόλεφκα τά στήθια
ποντίζεται στα βύθια,
και σβήνει άπ' τά πελάη
ή γλάρα ή παθιάρα.
Χίλια και χίλια
ώρατα μάτια με λαχάρα
τώρα μέσ' σ' άπειρο άνοίγουν
και περίσσιο
τό φως τους σμίγουν
να φέξουν τό χορό τόν πελαγήσιο,
και κάποια τους άπ' τ' άβανθα τρισμάκρου
χύνονται άλιά
ός χρυσαφένια δάκρυα.
Μά ακόμα μέσ' στη σιγαλιά
τά περιγιάλια
ξαναλέν μουρμουριστά κιόγάλια
του φεγγαριού τό στοιχειωμένο τό σκοπό.

Γκούρας Άλειτούργητος

Μένος Φιλήντας

Ο ΣΚΟΡΠΙΟΣ

Στὸν ἀδελφό μου Γιώργο Κ. Ροντάκη

«Έτρεξε έτσι έως τὸ πρωί. Τὸ εὐτύχημα εἶναι, ποῦ δὲν ἀπεμακρύνονταν ἀπὸ τὸ χωριό, ἔκαμνε γύρους δλόγυρα, ἀλλὰ καὶ δὲν τολμοῦσε νὰ ἔμβῃ πάλιν μέσα στὸ χωριό. Ἄμα ἔφθανε σὲ σπῖτι κοντά, ἀλλάζε δρόμο καὶ ἔφευγε. Αὐτὸ τὸ τρεχιά, ἢ κούρασι ἢ σωματική τὸν ὠφέλησε, καθὼς θὰ τὸν ὠφέλησε βέβαια καὶ ἡ νυκτερινὴ δροσιά, ἔτσι ποῦ ἦταν ἀσκεπής. Μὰ περισσότερο τὸν ὠφέλησε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, γιατί ὅταν ἄρχισε νὰ φέγγῃ καὶ τὸλμησε νὰ κοιτάξῃ μιὰ φορά πίσω του, δὲν εἶδε κοντά του πολλοὺς σκορπιούς καὶ πῆρε θάρρος. Δὲν θὰ τὸν πρόφθασαν, ἔτσι ποῦ ἔτρεχε, σκέφθηκε. Σὲ κομμάτι ξαναγύρισε καὶ τὸ φῶς τὸν ἐπέτρεψε νὰ διῆ σὲ κάμψοσι ἀπόστασι, πῶς δὲν ἦταν σκορπιοί. Τότε κοντοστάθηκε καὶ τὸ θάρρος του μεγάλωσε. Ἐξαφνα τὸ πῆρε ἀπόφασι καὶ γύρισε πίσω ἀπότομα γιὰ νὰ παρατηρήσῃ. Ἐβλεπε μὲ πολλὴ προσοχὴ ἐπάνω του, καταγῆς, σὲ ἀρκετὴ ἀπόστασι καὶ δὲν εἶδε κανένα σκορπιό. Τώρα ποῦ ξημέρωσε, εἶπε μὲ τὸ νοῦ του, οἱ σκορπιοὶ θὰ γύρισαν πίσω καὶ γι' αὐτὸ ἄρχισε καὶ ἐκεῖνος νὰ προχωρῆ πρὸς τὸ σπῖτι του. Εἶχε καιρό, ἄμα τοὺς ἔβλεπε νὰ ἔρχονται, νὰ φύγῃ πάλι καὶ νὰ τρέξῃ πίσω. Τὸ φῶς τῆς ἡμέρας θὰ τὸν βοήθεισε νὰ διῆ ἀπὸ ἀρκετὰ μακριὰ τοὺς σκορπιούς, σὲ κομμάτι μάλιστα θὰ ἔδγαίνε καὶ ὁ ἥλιος.

Ἔτσι ἀρκετὰ διστακτικὰ μὰ προχωρῶντας πάντοτε ἔφθασε στὸ σπῖτι του, χωρὶς νὰ διῆ κανένα σκορπιό καὶ αὐτὸ τὸν καθησύχασε. Πῆγε ἴσια στὸ δωμάτιό του. Κοίταξε μὲ προσοχὴ τοὺς τοίχους. τὴν ὀροφή, τὶς γωνίες, σήκωσε τὶς καρέκλες, κοίταξε κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ ἀνάσανε. Σκορπιός ποθενὰ δὲν φάνηκε. Σήκωσε τὸ μαξιλάρι τοῦ κρεβατιοῦ του, τὸ πάπλωμα, τὰ σινδόνια, τὸ σιλτέ, τὸ στρώμα, τὸ ἀχυρένιο, ἔως καὶ στὰ σίδερα τῆς καρχιόλας εἶδε καὶ δὲν ἤυρε τίποτε. Τὰ ἔβαλε

ὅλα ἔπειτα στὸν τόπο των, τράθηξε τὴν καρχιόλα νὰ μὴν ἀκκουμπᾶ στὸν τοῖχο, ξεντύθηκε καὶ ἔπεσε νὰ κοιμηθῆ.

Ἡ ἔρευρα αὐτῆ, ποῦ τὸν ἀπόδειξε πῶς δὲν ὑπάρχουν σκορπιοὶ στὸ δωμάτιό του, τὸν ἡσύχασε καὶ ὅπως ἦταν κατάκοπος κοιμήθηκε βαρὺ καὶ πολὺωρον ὕπνο.

* *

Ἦταν ἀργὰ πρὸς τὸ βράδυ ὅταν ξύπνησε ἡσυχασμένος πιά. Ἐκίθισε στὸ κρεβάτι καὶ ἐνόσῳ ντύνονταν ἔφερε στὸ νοῦ του, ὅλα τὰ γεγονότα τῶν δυὸ τελευταίων ἡμερῶν. Κατάλαβε φανερὰ ὅτι ἔπαθε δυνατὴ νευροπάθεια, εἶχε φανερὰ ἐκδήλωσι νευρασθενείας. Ἄνάλυσε ἕνα πρὸς ἕνα ὅσα τῷ συνέβαιναν καὶ τὰ ἔπαιρνε σὰν νὰ ἐγιναν σὲ ἄλλον. Εἶχε ὀλη τὴ διαύγεια νὰ ἐξετάξῃ, ὡς γιαιτρὸς νευρολόγος, τὸν ἑαυτὸ του σὰν ἄρρωστο νευροπαθῆ. Ἄν ἐπίστευε ὅτι ἦταν τρελλὸς θὰ τὸ ἀπέδειξε στὴν ἀλκοολικομανία. Ἀλλὰ δὲν τὸ πίστευε καὶ τοῦ φαίνονταν φυσικὸ γιαιτρὸς αὐτὸς νὰ ξεύρῃ ἀπὸ τί εἶδος νευρασθένεια πάσχει. Ἡξευρε μάλιστα καὶ πῶς νὰ γιαιτρευθῆ, πῶς νὰ κατορθώσῃ τὸ ἐγὼ του τὸ ὑγιὲς νὰ πνίξῃ καὶ νὰ καταστρέψῃ τὸ ἄρρωστό του ἐγὼ. Τοῦλάχιστο νὰ τὸ ἀδυνατίσῃ τόσο, ποῦ νὰ μὴν μπορέσῃ στὸ ἐξῆς νὰ νικήσῃ καὶ νὰ τὸν κάμῃ νὰ πέσῃ στὰ ἴδια γεγονότα μὲ τὰ χθεσινὰ καὶ προχθεσινὰ. Αὐτὸ ἦταν βέβαιος ποῦ θὰ τὸ κατορθώσῃ μὲ τακτικὴ θεραπεία, καὶ ἔτσι τὸ δικό του τὸ πάθημα, ἢ δική του ἢ νευρασθένεια θὰ ἦταν ἡ πρώτη του νευρολογικὴ παρατήρησις ἢ πρώτη του μελέτη, ἀπὸ ὅσες εἶχε σκοπὸ νὰ κάμῃ μετὰ τὸ γάμο του.

Μετὰ τὸ γάμο του!

Μόλις τὸ σκέφθηκε καὶ θυμήθηκε τὴν Ἄννα καὶ κάθησε καὶ τῆς ἔγραψε μιὰ μακριὰ τρυφερὴ ἐπιστολή, ἀνάπτυξε μὲ πολλὴ δύναμι καὶ ἀναλυτικότητι τί τοῦ συνέβαινε, τί εἶχε καὶ πῶς πίστευε γλήγορα σὲ 8—10 μέρες νὰ

εἶναι ἐντελῶς καλά, τῆς ἔστειλε χίλια τρυφερὰ φιλιὰ καὶ τὴν εἰδοποίησε ὅτι σὲ αὐτὲς τὶς μέρες οὔτε θὰ ἔδγαίνεν, οὔτε θὰ ἐδέχονταν κανένα καὶ μόλις ἔδγαίνε γιαιτρεμένος πιά ἢ πρώτη του ἐπίσκεψι θὰ ἦτανε γιὰ τὴν πολυαγαπημένη του Ἄννα.

Φώναξε τὴ δουλὰ του καὶ ἔστειλε τὸ γράμμα καὶ ἀπ' ἐκεῖνη τὴ βραδυὰ ἀκόμα ἄρχισε τὴν θεραπεία τοῦ ἀρρώστου του ἐγὼ μὲ μεθοδικότητι μὲ ἐπιμονή καὶ μὲ τάξι ἀξιοθαύμαστη. Ἐνοιωθε κρυφὴ χαρὰ ποῦ ἔβλεπε πῶς ἡ θεραπεία του προχωροῦσε κανονικῶς.

Ἦταν μάλιστα τόσο εὐχαριστημένος, ποῦ, καμιά φορά ἔτριβε τὰ χέρια του μὲ χαρὰ καὶ φώναζε κάπως δυνατὰ σὰν γιὰ νὰ τὸ ἀκούσῃ τὸ ἄλλο του ἐγὼ.

— Νὰ σοῦ δείξω ἐγὼ, κύριε ἄρρωστε, πόσα ἀπίδια βάζει ὁ σάκκος! Σὲ ὀκτὼ μέρες τὰ ξαναλέμε.»

* *

Μετὰ ὀκτὼ μέρες, ὁ γιαιτρὸς ἔκρινε καλὸ νὰ παύσῃ τὴν θεραπεία του καὶ νὰ ἔβγῃ νὰ πάγῃ στῆς Ἄννας, ποῦ εἶχε τόσο καιρὸ νὰ διῆ. Γιατί νὰ μὴν πάγῃ ἀφοῦ ἦταν πιά ἐντελῶς καλά καὶ τὸ ἄρρωστό του ἐγὼ τὸ εἶχε πνίξῃ;

Τὸν περίμεναν καὶ τὸν ἔκαμαν μιὰ ὑποδοχὴ χαρούμενη νόμιζε κανεὶς πῶς τὸ σπῖτι των εἶχε γιορτῆ. Ἡ χαρὰ τῆς Ἄννας μάλιστα δὲν γράφεται. Καὶ εἶχε δίκαιο ἢ Ἄννα, γιατί ὁ γιαιτρὸς ἂν καὶ λίγο ἀδυνατισμένος, ἴσως ἀπὸ τὸν περιορισμὸ τῶν τόσο ἡμερῶν, εἶχε σχεδὸν τὸ ἀρχαῖο του χρῶμα, ἔστω καὶ περισσότερο ἄσπρο, τὸ ἴδιο τὸ χαμόγελο καὶ ἡμερωμένα τὰ μάτια, κάπως πιὸ βαθυὰ λίγο, ἀλλὰ τὰ ἴδια τὰ καστανὰ μάτια. Καὶ τὴν ἴδια διάθεσι καὶ διαχυτικότητι. Τόσο μάλιστα, ποῦ ὄλοι στὸ σπῖτι θυμούμενοι τὸ Νίκο τῶν δυὸ ἐκείνων ἡμερῶν ὄρκο ἔπαιρναν πῶς ἐπάχαινε, πῶς ἄσπρισε, πῶς ἦταν πολὺ καλύτερα ἀπὸ πρῶτα καὶ πῶς ἢ διαίτα—ὅπως ὠνόμασαν ἔτσι πρόχειρα τὴν θεραπεία—τὸν ὠφέλησε.

Ὁ γιαιτρὸς γελοῦσε, ἀστεῖζονταν, πείραζε τὸν ἕνα πείραζε τὴν ἄλλη, καὶ ὄλο χαρὲς καὶ

γέλοια ἀντηχοῦσαν στὸ σπῖτι. Ἀκόμα καὶ μὲ τοὺς σκορπιούς ζωντανούς καὶ σκοτωμένους ἀστεῖοῦνταν ὁ γιαιτρὸς.

Εἶχε γίνε καλά, ἐντελῶς καλά.

Στὸ τραπέζι ποῦ ἔτρωγαν τὸ βραδυὸ φαγὴ ἢ χαρὰ ἦταν στὸ κατακόρυφο. Τόσο ποῦ ὁ γάτος—ὁ Παμποῦκος τῆς Ἄννας—ἐπωφελούμενος ἀπὸ μιὰ στιγμὴ ποῦ ὄλοι γελοῦσαν καὶ δὲν τὸν πρόσεξαν ἄρπαξε μὲ τρόπο τὸ μεγαλύτερο τηγανητὸ μπαμποῦνι ποῦ τὸ εἶχαν γιὰ τὸ Νίκο, τὸ τράθηξε μὲ τὰ νύχια του ἀπὸ τὴν πιατάντζα, τὸ ἔσυρε στὴ γωνιά καὶ τὸ ἔτρωγε μὲ ἡσυχία.

Ὅταν ἡ Ἄννα ζήτησε νὰ δώσῃ ψάρια στὸ Νίκο τότε μόνο παρετήρησαν πῶς ἔλειπε τὸ μπαμποῦνι ἐκεῖνο.

Ἡ μητέρα τῆς ἀμέσως τὸ κατάλαβε: «Ὁ Παμποῦκος! εἶπε. Νὰ ὁ ἀγαπημένος σου τί κάμνει, Ἄννα.»

Γύρισαν καὶ εἶδαν ὄλοι τὸν Παμποῦκο νὰ τρώγῃ τὸ ψάρι μὲ ἡσυχὴ συνείδησι. Ὁ πατέρας θύμωσε, ἢ Ἄννα πιὸ θυμωμένη, γιατί βρῆκε τὰ καὶ διάλεξε ὁ Παμποῦκος νὰ πάρῃ ἐκεῖνο τὸ ψάρι τοῦ Νίκου, ἤθελε νὰ σηκωθῆ νὰ τὸν δείρῃ. Τὴν ἐμπόδισε ὁ Νίκος. Ἀφοῦ ὄλοι χαίρουνταν, ἄς χαρῆ καὶ ὁ Παμποῦκος, δὲν πείραζε τώρα ἂν θὰ ἔτρωγε μικρότερο ψάρι ὁ ἴδιος καὶ πῆρε ἕνα ἄλλο.

Οἱ ἄλλοι ἡσύχασαν καὶ ἐγελοῦσαν τώρα μὲ τὸν Παμποῦκο, ὄχι ὅμως καὶ ὁ πατέρας.

Φώναξε τὴν Ἐλένη καὶ ἄμα ἤλθε ἐκεῖνη στὴν τραπεζαρία, τῆς εἶπε:

— Πάρε αὐτὸν τὸν βρωμόγατο καὶ κλείσε τον στὸ δωμάτιο τοῦ σκορπιοῦ!

Ὁ Νίκος πήδησε στὸ κάθισμά του σὰν νὰ τὸν δάγκασε πραγματικὰ σκορπιός. Τόσο μάλιστα, ποῦ ἡ Ἄννα τρόμαξε καὶ τὸν ρώτησε.

— Τί ἔπαθες, Νίκο;

— Τίποτε! Δάγκασα τρώγοντας τὴ γλώσσά μου. Δὲν εἶναι τίποτε.

— Τρόμαξα καημένε!

Ὁ Νίκος ἔσκυψε στὸ πιάτο του καὶ ἔκαμε ποῦ τρώγει μὲ προσοχὴ τὸ ψάρι του. Μόλα ταῦτα τὸ μυαλό του δούλευε.

Τὸ δωμάτιο τοῦ σκορπιού! Σκέφτονταν. Νά τα μας. Αὐτὸ μᾶς ἔλειπε γιὰ νὰ μὴν τὸν ξεχάσουμε, νὰ μὴν τὸν στερηθοῦμε! Ἐπιασε, βλέπεις, καὶ ἰδιαίτερο δωμάτιο ὁ σκορπιὸς στὸ σπίτι, σὺν νὰ ἦταν καὶ αὐτὸς τοῦ σπιτιοῦ, τῆς οἰκογενείας. Ἐχωριστὸ δωμάτιο μὲ τὸ ὄνομά του! Τὸ δωμάτιο τοῦ πατέρα, τὸ δωμάτιο τῆς Ἄννας, τὸ δωμάτιο τῆς δούλας, τώρα καὶ τὸ δωμάτιο τοῦ σκορπιού! Αὐτὸ μᾶς ἔλειπε!

Καὶ διάλεξε μάλιστα καὶ δωμάτιο. Τὸ μικρὸ τὸ σαλονάκι ποῦ πέρασε τόσες εὐτυχισμένες ὥρες μὲ τὴν Ἄννα!

Ὅλοι παρετήρησαν πῶς ὁ Νίκος ἔγινε σκυθρωπός, καὶ θαρρεῖς μονομιᾶς τὰ γέλοια καὶ ἡ διασκέδασι ἐπαυσε. Τὸ παρετήρησε καὶ ὁ Νίκος καὶ σταμάτησε τὶς σκέψεις του. Ἐφερε στὸ νοῦ του πῶς τὸ ἄρρωστό του ἐγὼ ἄρχισε τὴν ἐκδήλωσί του καὶ ζήτησε νὰ τὴν πολεμήσῃ μὲ τὸ «ὕγιες». Ἐκαμε μιὰ δυνατὴ προσπάθεια καὶ ἄρχισε νὰ ὀμιλῇ μὲ ἐνθουσιασμό γιὰ τὸ φάρμακον, ποῦ ἔφαγε.

Τοῦ κίκου ἔμωε. Ὅσο ἔμεινε ἐκεῖνο τὸ βράδυ, δυὸ ὥρες ἀκόμη, πέρασε μὲ ἐσωτερικὸ πόλεμο. «Τὸ δωμάτιο τοῦ σκορπιού» αὐτὴ ἢ φράσι τοῦ εἶχε καρφωθῆ στὸ νοῦ. Δὲν μπορούσε νὰ τὴν ξεχάσῃ, νὰ τὴ σήσῃ, νὰ τὴν ξεκολλήσῃ, ὅ,τι καὶ ἂν ἔκαμνε.

Ἡ εὐθυμία του ἦταν προσποιητὴ, καὶ φανερά ἡ προσπάθειά του γιὰ νὰ φανῆ διαχυτικός. Καὶ ἔβλεπε πῶς καὶ οἱ ἄλλοι ἐπηρεασμένοι ἀπὸ αὐτὸν ἔχασαν τὴν πρώτη των εὐθυμία. Γι' αὐτὸ μιὰ ὥρα ἀρχύτερα, γιὰ νὰ μὴν χαλάσῃ τὴν καλὴ ἐντύπωσι καὶ νὰ μὴν περισσεύσῃ ἡ στενοχωρία των, προφασίσθη πῶς δὲν πρέπει νὰ ξαγρυπνᾷ πολὺ, πῶς πρέπει νὰ προφυλάγεται, τοὺς καληνύκτισε καὶ ἔφυγε.

* *

Ἐίχε ἀνησυχίσει γιὰ τὴν ἐντύπωσι ποῦ τοῦ ἔκαμε ἡ ἀπλὴ ἐκείνη φράσι καὶ φοβήθη μήπως ξαναρχίσει ἡ νευροπάθειά του, ἀλλ' ἄμα τὸ πρῶτ' ἐπατήρησε πῶς δὲν τοῦ ἔμεινε πλέον ζωηρὰ ἡ ἐντύπωσι ἀπὸ τὴν φράσι πύ-

στευε πῶς ἦταν ἓνα παροδικὸ σύμπτωμα, μιὰ ἀναπόλησι τῆς ἀρρώστιας του, ποῦ πρὶν νὰ σβύσῃ ὀριστικῶς ἔρριχνε ποῦ καὶ ποῦ καμιά δυνατὴ ἀναλαμπή. Καὶ μὲ αὐτὴν τὴν πεποίθησι ξαναπῆγε τὸ ἐπόμενο βράδυ νὰ κάμῃ τὴ συνηθισμένη του ἐπίσκεψι καὶ νὰ διῆ τὴν Ἄννα.

Ἐμεινε μαζί της ἐπάνω κάτω δυὸ ὥρες χωρὶς νὰ θυμηθῆ τίποτε ἀπὸ τὴν ἱστορία τοῦ σκορπιού, χωρὶς μάλιστα νὰ γίνῃ λόγος γιὰ ὅσα ἔγιναν καὶ ὁ γιατρὸς ἔτριβε τὰ χέρια του ἀπὸ εὐχαρίστησι, τὴν ὁποία καὶ ἐφανέρωνε μὲ τὴν φαιδρότητα καὶ τὴν εὐθυμία του. Καταχαρσύμενη ἦταν καὶ ἡ Ἄννα, ποῦ τὸν ξανάβρισκε πάλι ὅπως ἦταν πρὶν ἀπὸ τὴν καταραμένη ἐκείνη μέρα. Ὁ γιατρὸς μάλιστα ἄρχισε νὰ μιλῇ γιὰ τὸ γάμο των καὶ τῆς ἔλεγε τὰ σχέδιά του. Νὰ γίνῃ πρὶν ἀπὸ τὶς 14 Νοεμβρίου, σὲ καμιά σαρανταρὶχὴ μέρες καὶ κατέστρωνε τί θὰ κάμῃ αὐτὸς εἰς τὸ μεταξύ, πῶς θὰ ἐτοιμάσῃ τὸ σπίτι καὶ ποιᾶς ἀγορὰς ἔχει νὰ κάμῃ, ποῦ θὰ τὸν βοηθήσῃ καὶ ἐκεῖνη.

Ἡ Ἄννα χαμογελοῦσε μὲ τὸ χαμόγελο ἐκεῖνο τὸ ἀγγελικόν, τὸ χαμόγελο, ποῦ τόσο ἄρεζε στὸ Νίκο.

Ὁ γιατρὸς σὺν μαγεμένος ἔπαυσε νὰ τῆς μιλῇ καὶ τὴν κοίταξε μὲ ἀληθινὴ ἐκστασι. Ἐμπρὸς σὲ τέτοιο χαμόγελο δὲν ὀμιλοῦν ἀπὸ φόβο μὴν ποῦν τίποτε καὶ σβήσῃ.

Μὰ μέσα στὴ σιωπὴ του καὶ στὴν ἐκστασι μιὰ φοβερὴ εἰκόνα τὸν ἐπάγωσε. Θυμήθη πῶς μὲ τὸ ἴδιο χαμόγελο, μὲ τὴν ἴδια μαγεῖα εἶχε κοιμηθῆ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἐπάνω στὸν καναπέ, ὅταν ὁ σκορπιός, ἤρχονταν νὰ τὴν κεντήσῃ μὲ τὴν οὐρά του.

Καὶ σὲ ὀλίγα δευτερόλεπτα μαζί μὲ τὴν ἀνάμνησι τῆς σκηνῆς τῆς φρίκης, τοῦ ἤλθε καὶ ἡ ἀγωνία τῆς στιγμῆς ἐκείνης καὶ πετάχθη ὄρθιος καὶ πιάνοντας τὰ χέρια της, ποῦ ἄθελα τὰ ἔσφιξε καὶ τὴν ἔκαμε νὰ πονέσῃ τῆς εἶπε μὲ παρακλητικὴ φωνή, τρομαγμένος, καὶ σὺν τρελλὸς ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸ πόνον:

— Μὴ χαμογελάς ἔτσι, Ἄννα, σὲ παρακαλῶ μὴ χαμογελάς. Γιατί τὸν θυμοῦμαι,

θαρρῶ ποῦ τὴν βλέπω νὰ ἔρχεται πάλι στὰ χεῖλη σου ὅπως τὴν ἡμέρα ἐκείνη...

Δὲν εἶχε ἀνάγκη νὰ παρακαλέσῃ. Ἀπὸ τὸ πρῶτό του κίνημα, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς σιωπῆς του, ἔτσι ποῦ τὴν ἔβλεπε παράξενα, τὸ δειλὸ χαμόγελο ἄρχισε νὰ σβήνῃ, νὰ παγώνῃ. Τώρα στὴν παράκλησί του, ἔτσι ποῦ τῆς βαστούσε καὶ τῆς σκότωνε τὰ χέρια μὲ τὸ νευρικὸ σφίξιμο, ἔκλεισε τὰ μάτια νὰ μὴν τὸν βλέπῃ τόσο ἀγριεμένο καὶ κάτω ἀπὸ τὰ βλέφαρα, ποῦ μόλις ἐπρόφθασαν νὰ κλείσουν, δυὸ δάκρυα πρόβαλαν καὶ κυλίσθησαν ἀπαλὰ καὶ τρεμάμενα στὰ τριανταφυλλένια μάγουλα, ποῦ εἶχαν τὸ χρῶμά των.

Αὐτὰ τὰ δάκρυα, τὰ πρῶτα ποῦ εἶδε τῆς Ἄννας, καὶ τὰ πρῶτα ποῦ ἔχυγε ἐξαιτίας του, τὴν ἔφεραν ἀμέσως στὸν ἑαυτὸ του. Ἐπεσε στὰ γόνατα μπροστά της καὶ χαηδεύοντας καὶ φιλώντας τὰ τρυφερὰ χεράκια ποῦ τὸ σφίξιμο τὰ εἶχε μαράνει, τὰ εἶχε ἀφήσει χωρὶς αἷμα, μὲ κλάματα καὶ αὐτὸς ἄρχισε νὰ τῆς ζητᾶ συγχώρησι καὶ τῆς ὤρκισθη πῶς δὲν ἤθελε νὰ τὴ λυπήσῃ, νὰ τὴν κάμῃ νὰ πονέσῃ, νὰ κλάψῃ. Δὲν ἤξερε πόσο τὴν ἀγαποῦσε; Εἶναι ἀλήθεια πῶς δὲν τοῦ πέρασε ἀκόμη ἡ τρομερὴ ἐντύπωσι, ἡ θλιθερὴ ἀρρώστεια, μὰ σὲ λίγες μέρες, ἕως τὸ γάμο των θὰ τοῦ περνοῦσε πιά ὀλότελα. Θὰ τὰ ξεχνοῦσε ὅλα γιατί δὲ θὰ εἶχε ἄλλη σκέψι, ἄλλη φροντίδα παρὰ τὴν εὐτυχία της καὶ ἄλλο αἶσθημα ἀπὸ τὴν ἀγάπη της. Ὅλα θὰ τὰ ξεχνοῦσε. Ἄς μὴ κλαίῃ ὅμως, νὰ μὴ τὴν βλέπῃ νὰ κλαίῃ γιατί αὐτὸ τοῦ σπάραιζε τὴν καρδιά, τοῦ φανέρωνε ὅλη τὴν ἐγκληματικὴ ὑπόστασι τῆς νευρικῆς του ἀρρώστιας, τοῦ ἀσθενικοῦ του ἐγὼ. Μὰ θὰ τοῦ περάσῃ ἡ ἀρρώστια του. Ἄρχισε νὰ τοῦ περναῖ μάλιστα. Νὰ τώρα μὴν καὶ μιλᾷ γιὰ τοὺς σκορπιούς, δὲν τοὺς φοβάται πιά, μὴν νὰ σκοτώσῃ, ὅσους θέλει, ὅσους ἔλθουν. Τοῦ πέρασε ὀλότελα ἡ ἀρρώστια, τοῦ πέρασε.

Ὁ γιατρὸς ὀμιλοῦσε μὲ πολὺ πάθος καὶ πολλὴ πεποίθησι γιατί πραγματικῶς ἐπίστευε, ὅσα ἔλεγε, καὶ ἡ Ἄννα ἔπαυσε νὰ κλαίῃ καὶ τὸν κοίταξε ἔτσι λυπημένον κατὰματα. Ἐσκυ-

ψε τὸν φίλησε μὰ δὲν ἔχαμογέλασε ἡ Ἄννα πιά. Δὲν τολμοῦσε πιά νὰ χαμογελάσῃ τὸ ὀλόγλυκο ἐκεῖνο χαμόγελο!

(Στὸ ἄλλο φύλλο τελειώνει)

Μίνως Καλόγνωμος

ΣΤΟ ΧΡΙΣΤΟ

Τὰ δυὸ αὐτὰ σοννέτα τὰ δανειζόμεστε ἀπὸ τὴν ἔκδοσι τοῦ Μαρασλή μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς εἰκοσιπενταετηρίδας τοῦ ποιητῆ,

1

Ἀγάπησε, ἡ καρδιὰ σιγὰ φωνάζει
Καὶ τὸ Θεὸ λατρεύω καὶ θαυμάζω,
Ἀπὸ χαρὰ ἡ ψυχὴ μου ἀναγαλλιάζει
Καὶ κόσμον κι' οὐρανὸ σφιχτὰ ἀγκαλιάζει.

Ἡ δόλια μου καρδιά, Χριστέ σπαράζει
Ὅπου στὸ ξύλο ἀπάνω σὲ κοιτάζω,
Δάκρυ πικρὸ τὸ μάτι μου σκεπάζει
Κι' ἀληθινὸ πατέρα μου σὲ κράζει.

Κι' ὅταν μὲ μιᾶς ἡ σκέψι μὲ πλακώνει,
Ἀναίσθητος, βουβὸς στέκομαι ἐμπρὸς σου
Κ' ἡ καρδιὰ μέσ' στὰ στήθη μου νεκρόνει.

Μόνον σ' ἐμὲ τρέχει γλυκεῖα ὁδηγήτρα,
Ποῦ μὲ σηκώνει ἐπάνω ἀπ' τὸ σταυρὸ σου
Μιὰ καταχθόνια δύναμι νικήτρα.

2

Κάτι ὁ κόσμος ποθεῖ, καὶ γυρεύει
Κι' ἀγάλη φεύγει ἡ πρώτη του γαλήνη.
Παύει τὸ φῶς τ' Ὀλύμπου νὰ μαγεύῃ
Καὶ νέα ζωὴ καὶ δύναμι νὰ δίνη.

Μεσ' στὴν καρδιά τὸ θάρρος λιγοστεύει
Κι' ὁ νοῦς σὺν ἀστραπῇ τὸ φῶς του χύνει
Σὰ νὰ κοιμᾶται ὁ γίγαντας σαλεύει
Καὶ σημάδια νεκροῦ μονάχα ἀφίνει.

Τὰ μάτια του γυρίζει δειλιασμένα,
Ὁ στεναγμὸς ἀδύνατος πετιέται,
Καὶ μὲ τὰ χέρια στέκει σταυρωμένα.

Κι' ἓνας Ἑβραῖος τὴ χτίσι ἀναστατώνει,
Στὴν ἀτιμὰ τοῦ Γολγοθᾶ κρεμιέται
Κι' ὀλόκληρο ἓνα κόσμον ἐκεῖ καρφώνει.

Σ. Μαρτζώκης

ΤΟ ΕΡΓΟ

ΤΟΥ ΛΕΩΝΙΔΑ ΑΝΤΡΕΓΕΒ

Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. — Στὸ δράμα τοῦτο ζωγραφίζεται ἡ ζωὴ τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, ἡ μοῖρα τῆς ἀφηρημένης ἀτομικότητας τῆς καπιταλιστικῆς ἐποχῆς.

Ἐνα; κάτοικος τῆς πόλης, ἄνθρωπος ἀπομονωμένος, μὲ λεύτερη δουλειά, ἐγωῖστος, ὁ ἀδράχτης κάθε στιγμιαίας χαρᾶς καὶ ἀπόλαυσης, «καταβροχιστής τῶν τσιγῶν» ποὺ δὲ σκοτιζέται γιὰ κανένα, ἐξὸν ἀπ' τὸν ἑαυτό του, τὴ γυναῖκα του καὶ τὸ παιδί του.

Μᾶλλον λόγους ἔχουμε μπροστὰ μας ὀλόκληρη μιὰ ζωὴ ἑνὸς ἀστοῦ, ἀνθρώπου τῆς μέσης τάξης, ποὺ ζεῖ ὡς ραντιέ.

Στὴν παρακάτω σκηνῇ ὁ Ἀντρέγεβ μᾶς δείχνει πῶς ἔλα τὰ διευθύνει ἡ φύση ἀνεξάρτητα ἀπὸ κάθε θεὸ ποὺ δημιουργεῖ ἢ φαντασία τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Κάποιος μέσ' στὰ σταχτιά, ἀδιάφορος θεατῆς καὶ ἀναπόφευγος συνοδὸς τῆς ζωῆς, ποὺ κρατάει στὰ χέρια του μιὰ λαμπάδα, ποὺ δὲν τὴν ἀναψε ἕμως ἐκεῖνος καὶ οὔτε τὴ σβύνει ἐκεῖνος.

Δὲν παίρνει κανένα μέρος πουθενά. Ὁ Ἄνθρωπος δὲν τότε ξέρεי ποῖς εἶναι, Θεός, μοῖρα, ζωὴ, διάβολος. . . Πρὸς αὐτὸν ἕμως στρέφει τὶς ἀδύνατες παρακλήσεις του, ἀπάνω του ρίχνει ὅλες τὶς κατάρες του, ἐναντίου του θυμῶναι ἀνώφελα, ἐνῶ ἐκεῖνος δὲν εἶναι παρὰ ἕνας ἀπλὸς μάρτυρας τῶν συμβαινόντων.....

Δὲν εἶναι οὔτε Θεὸς οὔτε Διάβολος, ἀλλὰ τί εἶναι; Κρατᾷ στὰ χέρια του τὸ λύχνου τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς μὰ ἀνεξάρτητα ἀπ' αὐτὸν ἀνάβει ὁ λύχνος κ' ἀνεξάρτητα του σβύνει.... Ὁ Κάποιος δὲν ἔχει τὴν παραμικρὴ δύναμη οὔτε κατὰ ἕνα γιώτα νὰλλάξῃ τὸ φῶς τῆς λαμπάδας, τοῦ σύμβολου αὐτοῦ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἀνάβει ἀκατάπαυστα.

Πρὸς τᾶστρο. Ὁ ἄνθρωπος, γιὸς τῆς αἰωνιότητος, πολίτης τῆς οἰκομένης, ποὺ κατάλαβε τὸ μυστικὸ τῆς ζωῆς, ποὺ ἀγάπησε τὰ δέρφια του ποὺ τὸν χωρίζουν ἀπ' αὐτὰ αἰῶνες κ' ἀπέραντες ἐκτάσες, νὰ τὸ ἄστρο ὁ

φανταστικὸς φάρος, ποὺ σβύνοντα; καὶ ξανα-νάβοντα; διαπερνᾷ μὲ τὶς ἀχτίδες του τὸ δημιουργικὸ πνεῦμα τοῦ Ἀντρέγεβ.

— Πρέπει ὁ τορινὸς ἄνθρωπος νὰ μείνῃ γυμνὸς πάνω στὴ γυμνὴ γῆ. Τότε θὰ κάνῃ μιὰ νέα ζωὴ. Πρέπει νὰ ξεγυμνωθῇ ἡ γῆ, νὰ ἔγουν ἀπὸ πάνω τῆς ἔλα αὐτὰ τὰ θρωμερὰ κουρέλια, τῆς ἀξίζει βασιλικὸς μανδύας μὰ τὴ ντύσανε μ' ἕνα κουρέλι, ἕνα πανωφόρι τῆς φυλακῆς.

Αὐτὰ τὰ λόγια λέγει ὁ Σάββας τῆς ἀερφῆς του προσθέτοντας πῶς ἦρθε νὰ σκοπιεῖ ἀπ' τὸ πρόσωπο τῆς γῆς ὅλο τὸν πολιτισμ', γιὰ νὰ παστρέψῃ τὸ δρόμο ποὺ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο πρὸς τὴ μεγάλη θαρρετὴ δημιουργία, ποὺ περιβάλλει τὸν κόσμον μὲ τὴ χαρὰ καὶ τὴ λευτεριά.

Νέα λοιπὸν ζωὴ εὐτυχισμένη πρέπει νὰ δημιουργήσῃ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἂν δὲν τὸ πιτύχῃ, τότε, λέγει, πρέπει νὰ ἀφανιστῇ ἀπ' τὸ πρόσωπο τῆς γῆς. Ἄς λείψῃ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ πάνω ἀπ' τὴ γῆ. Ἄς φύγῃ γιὰ νὰ δώσῃ τὸ μέρος του σὲ ἄλλους.

Κατόπι λέγει στὸν καλόγερο Κονδράτο :

— Πίστεψε με, γύρισα πολλὰς χώρες νὰ χωριά καὶ πουθενὰ δὲν εἶδα κανέναν ἐλεύτερον ἄνθρωπον. Παντοῦ μονάχα σκλάβους εἶδα. Εἶδα τὰ σιδερένια καφάσια ἔπου ζοῦν, τὰ στρωσίδια ἔπου γεννιῶνται καὶ πεθαίνου. Εἶδα τὴν ἀγάπη τους καὶ τὶς ὄχτρες τους, τὰ κρίματά τους καὶ τὶς ἀγαθουργίες τους, πάνω σ' ἔλα αὐτὰ ποὺ εἶδα φαίνεται ἡ σφραγίδα τῆς ἀνοησίας καὶ τῆς ἱρέλλας. Ἀνάμεσα στὰ λουλούδια τῆς πανώριας γῆς—ἐσὺ καλόγερε μου, δὲν ξέρεις πόσο πανώρια εἶναι ἡ γῆ! — χτίσανε ἕνα φρενοκρεμῖο... Καὶ πουθενὰ στὴ γῆ δὲν ὑπάρχει μέρος γιὰ τὴν ἀλήθεια!

Μέσα σαυτὰ τὰ λόγια φαίνεται ἡ τρελλὴ ἀγάπη τῆς ὁμορφιάς καὶ τῆς ἀλήθειας ποὺ θέλει νάχῃ γιὰ σύμβολο καὶ ὁ ἄνθρωπος στὴ ζωὴ.

Ὁ Βερχέθτσιβ, πλεγωμένος στὴν πάλη γιὰ τὴ λευτεριά καὶ ἡ γυναῖκα του Ἄννα, εἶναι δυὸ ξεροὶ ἄνθρωποι, περιορισμένοι ποὺ ζοῦ-

μὲ ὄνειροπολήματα. Ἡ Ἄννα δὲν ἀρέσει τὸν ἐργάτη Τρέιτς. αὐτὸ τὸ παλληκάρι, τὸν ἰδεοφιστῆ—μαχητῆ ποὺ τόσο τὸν ἀγαπᾷ ὁ δημιουργὸς του, γιὰτὶ λέγει εἶναι πολὺ ὄνειροπόλος καὶ ὄχι πραχτικὸς. Ὁ Τρέιτς ἕμως γεμάτος ζωὴ ζεῖ γιὰ τὸ μέλλον καὶ φωνάζει :

— Πρέπει νὰ πᾶμε ὅλο μπροστὰ.

Ἐγὼ δὲν ξέρω τί θὰ πῆ νικημένος, ξέρω μονάχα τὴ νίκη. Ἡ γῆ εἶναι ἕνα κομάτι κερὶ στὰ χέρια τοῦ ἀνθρώπου. Πρέπει νὰ τὴ ζυμῶνουμε κάνοντας ἀπ' αὐτὴν ὅλο καινούριες φόρμες. Πάντα ἕμως μπροστὰ νὰ πηγαίνουμε. Ἄν ἀπαντήσουμε τοῖχο μπροστὰ μας, νὰ τὸ χαλάσουμε. Ἄν βουνό, νὰ τὸ σκάψουμε. Ἄν ἄβυσσος, νὰ τὴν περάσουμε πετώντας ἀπὸ πάνω τῆς. Ἄν δὲν ἔχουμε φτερὰ νὰ τὰ κάνουμε. Ἄν ἡ γῆ λυώνῃ ἀπὸ κάτω ἀπ' τὰ πόδια μας νὰ τὴ ξαναχύσουμε στὴ φωτιὰ. Ἄν ὁ οὐρανὸς πέσῃ πάνω στὰ κεφάλια μας νὰ τὸνε ρίξουμε στὴν ἄκρη, ἔτσι!

Πάντα μπροστὰ νὰ πηγαίνουμε ὅσπου θὰ φωτίξῃ ὁ ἥλιος.

Καὶ ἂν πάψῃ νὰ φέγγῃ αὐτὸς ὁ ἥλιος νὰ νάψουμε ἄλλον, μὰ πάντα μπροστὰ νὰ πηγαίνουμε.

Φίλοι, καὶ ὁ ἥλιος εἶναι προλετάριος! Πάντα πρὸς τᾶστρο νὰ διευθυνόμεστε.

Πιὸ ἀγαπητὸς φαίνεται στὸν Ἀντρέγεβ ὁ ἥρωας του Τερνόδσκη, ποὺ μὲ ἀπάθεια ἄκουσε τὴν τύχη τοῦ γιοῦ του, ἔτι τρελλάθηκε. Ἄν ὁ πατέρας φάνηκε ἀπαθῆς μπροστὰ στὴν εἶδηση αὐτῆ, ἡ ἀραβωνιαστικὰ ἕμως τοῦ Νικόλα—γιοῦ τοῦ Τερνόδσκη—ἀλλάξε ἀμέσως. Μιὰ ἐπανάσταση γεννιῆθηκε μέσα τῆς.

— Τώρα, λέγει, ξέρω τί θὰ κάνω. Θὰ χτίσω μιὰ πόλη ἔπου θὰ ἐγκαταστήσω ἔλους τοὺς γέροντες, τοὺς σακάηδες, τοὺς δυστυχισμένους, τοὺς τρελλοὺς, τοὺς στραβοὺς, τοὺς παράλυτους, ὡς καὶ τοὺς κακούργους... τοὺς προδότες, τοὺς ψεύτες... Τὰ σπίτια θὰ μοιᾶζουν τοὺς κάτοικους τους: στραβά, γυρτὰ, τρύπια. Βασιλιὰ τῆς πόλης θὰ βάλω τὸν Ἰούδα. Καὶ τὴν πόλη θὰ τὴν ὀνομάσω «Πρὸς τᾶστρο»!

Μέσα στὰ λόγια αὐτὰ φαίνεται ἡ θλίψη τῆς λαθωμένης ψυχῆς τῆς Μαρούσιας, ποὺ πονεῖ καὶ θλίβεται ὄχι μονάχα γιὰ τὸν ἀραβωνιαστικὸ τῆς, ἀλλὰ γιὰ ἔλους τοὺς διάφορους ἀπόκληρους τῆς οἰκουμένης.

Ἄλλοῦ πάλι φωνάζει :

— Δὲν μπορῶ νὰ φύγω ἀπ' τὴ γῆ, γιὰτὶ εἶναι ἔτσι δυστυχισμένη!

Ἡ γῆ εἶναι πλακωμένη ἀπὸ θλίψη καὶ φρίκη, ἀλλ' ἐγὼ εἶμαι γέννημα καὶ θρέμμα τῆς καὶ δὲν μπορῶ νὰ τὴν ἀφίσω καὶ νὰ πεθάνω. Μέσα στὸ αἷμα μου φέρνω τὰ βίσινα τῆς γῆς. Τᾶστρο μου εἶναι ξένα, δὲν ξέρω ποιοὶ εἶν' αὐτοὶ ποὺ τὰ κατοικοῦν. Σὰ λαθωμένο πουλί, ἡ ψυχὴ μου ὀλοένα πέφτει πάνω στὴ γῆ... .

— Θάνατος δὲν ὑπάρχει, τῆς ἀπαντᾷ ἕνας γέρος. Πεθαίνουν μόνο τὰ θεριά, ποὺ δὲν ἔχουν πρόσωπο. **Πεθαίνουν ὄσοι σκοιτώνουν**, ἐκεῖνοι ἕμως ποὺ φονεύτηκαν, ποὺ καήκανε, ποὺ κομματιαστήκανε, ἐκεῖνοι ζοῦν αἰώνια. Δὲν ὑπάρχει θάνατος γιὰ τὸν ἄνθρωπον, γιὰ τὸν γιὸ τῆς αἰωνιότητος.

Μέσα στὰ λόγια τοῦ ἥρωα Τρέιτς φαίνεται τί ζητᾷ ὁ συγγραφέας μὲ τὸ ἔργο του «Πρὸς τᾶστρο». Μὴ δίνοντας καμμιά προσοχὴ γιὰ ὅματα ποὺ πέφτουν πολεμώντας γιὰ μιὰν εὐτυχισμένη ζωὴ, νὰ προχωροῦμε ὀλοένα πρὸς τὰ μπρὸς παραμερίζοντας ἄφρα καὶ θαρρετὰ στὸ κάθε μπόδιο προβάλλοντας τὰ στήθια μας στὶς σφαῖρες τοῦ ἀχάρου ἐχτροῦ μας. Πρὸς τᾶστρο! Αὐτὰ νᾶναι ὁ φάρος τοῦ δρόμου ποὺ θὰ σκίζουμε ἀδιάκοπα καὶ ἄθελα.

• **Οἱ μαῦρες μάσκες.** — Ἡ ψυχὴ μου εἶν' ἕνα μαγεμένο παλάτι. Λάμπει ὁ ἥλιος στὰ ψηλά παράθυρα του καὶ μὲ τὶς χρυσὲς ἀχτίδες του στέρνει χρυσὰ ὄνειρα. — Τὸ φεγγάρι προβάλλει θλιβερὸ στάχινισμένα παραθύρια καὶ μέσ' στὶς ἀσημένιες ἀχτίδες του παίζου ἀσημένια ὕπνοι. — Ποῖς γελά;

— Ποῖς γελά ἔτσι γλυκὰ τὴ θλιβερὴ ζωὴ....

— Καὶ φωτίστηκε τὸ παλάτι μου μὲ φῶτα διάφορα. — Τί ἔπαθε ἡ ψυχὴ μου; — Οἱ μαῦ-

ρες σκιές έτρεξαν στα βουνά και γύρισαν πιά μαύρες. — Ποι'ς κλαίει; — Ποι'ς στεναρίζει έτσι βαριά μέσα στο μαύρο ίσκιό των κυπαρισσιών; — Ποιός ήρθε στη φωνή μου;

— Κ' οί τρόμει μπήκαν στο φωτόλουδο παλάτι μου. Τι έπαθε ή ψυχή μου; — Σδύνουν τα φώτα απ' την ανάσα του ζόφου; — Ποιός γελά; Ποιός γελά έτσι φριχτά τον τρελλό Λορέντσο; Λυπήσουμε, ω κυρίαρχε, ή ψυχή μου δειλιάζει, ω κυρίαρχε, ω βασιλιά του κόσμου—Σατανά!»

Αυτό είν' ένα τραγούδι απ' τις «Μαύρες μάσκες».

Ο δυστυχισμένος δευκάς Λορέντσοσ πάνω στο ζενίθ της διασκέλασης σ' ένα μπάλιο έχασε την αγαπημένη του γυναίκα τη Φραντσέσκα, έχασε τους ρούλους του, τους φίλους, έχασε το πάλν. Φιωνάζει έναν και μαζεύονται μπροστά του πολλές μάσκες. Αντί μια Φραντσέσκα βλέπει πολλές. Και δέν ξέρει μάσκες είναι ή κάτω απ' το προσωπίο κρύβονται τα διάφορα έγω της αποσυνθετημένης ψυχής του ανθρώπου. Δύσκολα ξεχωρίζονται οί ζωντανόι απ' τους πεθαμένους. Ολοένα έρχονται καινούριες μάσκες κ' οί μουσαφιρέοι ρωτιούνται πόσοι είταν έλοι; Οί προσωπιδοφόροι της νύχτας σπάνουν και σκρπούν όλα τ'ακριθά αντικείμενα που στόλιζαν το παλάτι. Μπαίνουν απ' τα παράθυρα, απ' τους τοίχους, απ' παντού. Πετούν στο φώς, προσκαλεσμένοι στη ζωή απ' τ' φώς.

Όλος ο κόσμος φαίνεται προσωπιδοφόρος.

Τό σιγανό τραγούδι της αγάπης γίνεται παράκληση έλέους προς τ' Σατανά.

Η ψυχή του ανθρώπου γίνεται διπλή, συναντάται με τον έαυτό του και σκοτώνει τον έαυτό του, νομίσαντας πως ή άγρια μάσκα είναι ο σωσίας του.

— Έκεινος δέν έχει μάσκα, κύριοι! φωνάζει κάποιος προσπαθώντας νά βγάλη τή μάσκα απ' ένα μαύρο τέρας. Όλοι τρομάζουν, όλα σκεπάζονται απ' τ' σκοτάδι και ή άγρια μουσική απομακρύνεται εξακολουθώντας νά παίζη.

Όλα αυτά συμβαίνουν μονάχα στην αντίληψη του τρελλού ήρωα, ενή ο μπάλιος εξακολουθεί όπως πριν.

Με τα προσωπιδοφόρα τέρατα ο σοφός συγγραφέας συμβολίζει τα φιλοσοφικά όνειροπολήματα, τα τέρατα αυτά δέν είναι άλλο παρά τάλματα προβλήματα και μυστήρια της φύσης, που προβάλλουν μπροστά στο πρόσωπο της επιστήμης.

Η σαφή και πολύ όμορφη σκηνή όπου ο Λορέντσοσ σκοτώνει τ' σωσία του, συμβολίζει τ' διπλό της ψυχής, τ' αντιφατικό, που έχει μέσα της ή ανθρώπινη ψυχή, όπου κρύβονται δυνάμεις όχι μόνο αντίθετες, άλλ' ίσως και άγνωρες μεταξύ τους.

Στις «Μαύρες μάσκες», δέ συμβολίζεται μονάχα ή πάλη μεταξύ του χάους και του φωτός και της άρμονίας μέσα στην ανθρώπινη ψυχή, άλλ' και ή πάλη του πολιτισμού της ανθρωπότητας με τ' αιώνιο χάος και τ' άσκοπο της ζωής κατ' τον κριτικό Μορόζωβ.

Ο Λορέντσοσ βλέπει μπροστά του μαύρους προσωπιδοφόρους που χορεύουν, τραγουδούν, γελούν και άπορει από που ήρθαν αυτοί οί τερατώδικοι μουσαφιρέοι.

Οί μουσαφιρέοι αυτοί δέν είναι άλλο παρά οί δυνάμεις που ενεργούν μέσα στην ψυχή του ανθρώπου, που μέσα στη μυστηριακή ούσία τους δέν μπορεί αυτός νά εισχωρήση.

Στο έργο τουτο ο Αντρέγεβ φαίνεται επηρεασμένος απ' τον μυστικισμό, π' προσπαθεί νά ξεσηκώση τή μυστηριακή μάσκα και νά κοιτάξη τόν κόσμο όχι μόνο μέσ' στα μάτια, άλλ' και σ' όλα τ' πρόσωπό του.

Οί «Μαύρες μάσκες» είναι έργο γραμμένο με πολύ λεπτή τέχνη, έργο όπου και ή μικρότερη λεπτομέρεια συμβολίζει μια ψυχική κατάσταση του ανθρώπου, μια δύναμη της φύσης, ένα πρόβλημα της επιστήμης.

Με τ' ίδιο πνέμα είναι γραμμένα και τρία έργα ακόμα του σιφού μας καλλιτέχνη, «*Η άβυσσος*», «*Η σκέψη*» και «*Τα σημειώματά μου*».

Ο γίγας. Ο θάνατος είναι ένα απ' τ'

πιά αγαπημένα θέματα της σημερινής ρουσικής λογοτεχνίας. Ο βαθύς φιλόσοφος Θ. Σολογούμπ όλα του τα διηγήματα, τα γεμάτα από ρομαντικό μυστικισμό, τα κεντάει πάνω στον κανναθά του θανάτου. Ο θάνατος γι' αυτόν είναι πολύ γλυκός και σωτήριος για τήν ανθρώπινη κακία και προστυχία. Άπεναντίας για τόν Άρτσιμπάσεβ ο θάνατος είναι ένας άδυσώπητος δήμιος, ένας αντιφυσικός και άγριος έκδιασμός της επιθυμίας του ανθρώπου νά ζήση.

Η ζωή του ανθρώπου, λέγει είναι σ'α μια άναμονή του θανάτου που φυλάγει ο άνθρωπος ο καταδικασμένος απ' τή λύπη. Μαζί του καμμιά πάλη δέν είναι δυνατή.

Ο Αντρέγεβ όμως σημειώνει κατ' τον κριτικό του Μορόζωβ μια θετική άρκετά ζωηρή νότα μέσα στο έργο του σχετική με τ' θάνατο. Ο θάνατος κατ' αυτόν είναι ένας θεόρατος, γελοίος κ' άνόητος γίγας, σ'άν περπατάει πάνω σ'ή γή κοιτάζοντας τόν ουρανό, και σκουντουφλά στα κατώφλια των σπιτιών, πέφτει άνάσκελα με άνοιχτ' τ' πηγαδήσιο

στόμα του, καταβροχθίζοντας ότι του τύχει μπροστά, παιδί, νέος, γέρος, κορτίσι, γριά..... Άναμασσώντας τα λόγια της, ή μητέρα, πιά τ' παιδί της πεθαίνει στα χέρια της, λέγει με βαθιά άναφυλλητά για κάποιό γελοίο γίγαντα που ήρθε στο σπίτι τους και σκουντούφλησε κ' έπεσε.... Η μαύρη σκιά του φοβερού αυτού άνόητου γίγαντα σκέπασε έλο τ' σπίτι της θλιμμένης μητέρας.... Γύρω σ' αυτό τ' θέμα πλέκεται ή υπόθεση του Γίγαντα. Ο θάνατος αυτός του Αντρέγεβ δέ μοιάζει με τ' θάνατο που μικρά παιδιά όντας μάς ζωγράφιζαν οί μεγαλύτεροι μας. Είναι δλωσδιόλου πρωτότυπος και όμορφος. Δέν είναι ή σκληρή και άγρια γριά ο θάνατος, με τ' κοφτερά και μύτερά δόντια της, με τα τρελλοξέμπλεγα μάλλιά της και τ' μακρύ δρεπάνι στα χέρια.

«*Ο Γίγας*» είν' ένα απ' τα τελευταία τα πιά όμορφα και δυνατά μεγάλα διηγήματα του γλυκού μας συγγραφέα, που μπορεί νά μπή πλάι στους «*Εφτά κρεμασμένους*» και άλλα του μαργαριτάρια.

(Στ' άλλο φύλλο τελειώνει) Ν. Καστρινός

ΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΞΕΝΑ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΛΙΜΑΡΑΚΗΣ

Τόν περασμένο μήνα πέθανε μια πολύ γνωστή φυσιογνωμία της Πόλης, ο Λεωνίδας Λιμαράκης. Είταν ένας τύπος καθαυτ' ρωμαίικος, που άνακατώθηκε με άγάπη παντού. Στην πολιτική, στην επιστήμη, στα γράμματα. Οί έφημερίδες τ'ν άνακηρύξανε μεγάλο άνθρωπο, άνθρωπο έθνικό. Μά αν εξετάσουμε τ' άποτελέσματα της άδιάκοπης εργασίας του δέν μπορούμε νά δικαιολογήσουμε τ'ν τόσο ένθουσιασμό των έφημερίδων. Ο Λεωνίδας Λιμαράκης δέν άφησε ίχνη της πολιτικής του

διάδασης, δέν άφησε ίχνη της επιστημονικής του εργασίας και δέν υπάρχει τίποτε που νά επικυρώνη τήν άξία του στα γράμματα. Ως πρόεδρος του Συλλόγου δέν πέρασε τους προκατόχους του. Ίσως στη διήκωση του γέρικου σωματείου νά έφερε κάποια τάξη, άλλ' ή πνευματική του συμβολή δέ βοήθησε στην πρόοδό του και στην ήθική του εξύψωση. Ο Σύλλογος και ύστερα από τήν τετραετή δράση του Λ. Λιμαράκη, έμεινε όπως είταν και πριν. Ένα σωματείο όπισθοδρομικό, που παραγνώριζε τήν πρόοδο και δέν παρικόλουθοσε τή φιλολογική και λογοτεχνική δράση, που τα

τελευταία χρόνια άρχισε κ' εδῶ και στὴν Ἀθήνα νὰ δείχνῃ σημεῖα ζωῆς και προόδου. Ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξη και δύναμη τοῦ Λιμάρακη δὲν εἶταν τέτοια, ὥστε νὰ ἐπιδράσῃ στὸ Σύλλογο και νὰ ρίψῃ λίγο χρυσάφι στὴ σκουριά. Ἡ ἐργασία του δὲν εἶταν δημιουργικὴ, ἀλλὰ παθητικὴ. Ἀγαποῦσε τὴν πατρίδα του, σὰν κανένας ἴσως ἄλλος και ἐπιθυμοῦσε μὲ ἀγάπη και αὐτοθυσία νὰ δουλέψῃ γιὰ τὴν πρόοδό της. Γι' αὐτὸ και μόνο τοῦ χρειάζεται κάποιος στεφάνι. Ἐνα στεφάνι ποὺ στεφανώνει τις ἀγαθὲς ψυχές, τις πνευματικὲς και ἐργατικέ;, ὅχι ὅμως και τις μεγάλες, ποὺ τὸ πνεῦμα τους χωρὶς νὰ εἶναι ἀγαθὸ και πνευματικὸ ἐνεργεῖ εὐεργετικὰ στὶς κοινωνίες.

Ἡ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΣΟΡΒΩΝΝΗ

Διαβάζουμε στὴν «Πρόοδος» τῆς 25 Αὐγούστου πὼς ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση διάθεσε ὠρισμένο ποσὸ γιὰ τὴν ἱδρύση ἑδρας τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας στὴ Σορβῶννη. Τέτοια ἑδρα, λέει, δὲν ὑπαρχε ὡς τώρα και ἡ ἔλλειψη της εἶταν ἐπαισητὴ προπάντων σ' ἐκείνους, ποὺ καταγίνονται στὴν ἐξέλιξη τῆς γλώσσας μας και τὴ μορφὴ ποὺ δίνει ἡ ἐξέλιξη αὐτὴ στὴ φιλολογία. Ἡ δωρεὰ τῆς Ἑλλ. Κυβέρνησης γίνθηκε δεχτὴ ἀπὸ τὸ γαλλικὸ πανεπιστήμιο και ἀπὸ τὸν ἐρχόμενο χρόνο θάρχισσαν τὰ μαθήματα. Γιὰ τὴ νέα ἑδρα ὑπάρχουν πολλοὶ ὑποψήφιοι, ἡ Ἑλλ. Κυβέρνηση ὅμως, κατὰ τὴν «Πρόοδο», ἐήλωσε ἀνεπίσημα στοὺς καθηγητὲς τῆς Φιλολογικῆς Σχολῆς τῆς Σορβῶννης, πὼς δὲν ἐπιθυμεῖ ἡ ἑδρα αὐτὴ νὰ δοθῇ σὲ κανένα μαλλιαρό, π. χ. στὸν κ. Ψυχάρη, γιατί ἀλλοιῶτα θὰ βρεθῇ στὴν ἀνάγκη νὰ ἀποσύρῃ τὴ δωρεὰ της. Πιθανώτερος καθηγητὴς θεωρεῖται ὁ διάσημος ἑλληνοιστὴς κ. Περνὸ.

Σ' αὐτὰ ἀπάνω ἔχουμε νὰ παρατηρήσουμε: Εἶναι λαμπρὴ ἡ ἰδέα νὰ ἱδρυθῇ ἑδρα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας στὴ Σορβῶννη, γιὰ νὰ γίνεταί ἔτσι στοὺς Γάλλους γνωστὴ ἡ ἑλληνικὴ τέχνη. Μὰ θὰ εἶταν καλύτερα οἱ ρε-

κλάμες αὐτὲς νὰ γίνονταν πιὸ ἀργά, ἀφοῦ ὁλδ. πρῶτα γινότανε κάποιος τρόπος και γνωρίζοντανε ἡ ἑλληνικὴ φιλολογία στὸν τόπο ποὺ γεννήθηκε.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση ἐπιθυμεῖ νὰ μὴ διοριστῇ κανένας μαλλιαρὸς στὴν ἑδρα αὐτὴ, μ' αὐτὸ θέλει νὰ πῇ πὼς δὲ δέχεται τὸν κ. Ψυχάρη, δέχεται ὅμως τὸν κ. Περνὸ, ποὺ καθὼς λέει ἡ «Πρόοδος» εἶναι **διάσημος ἑλληνοιστὴς**. Δὲν ξεύρουμε ἂν ὑπάρχῃ κατάλληλος ἄνθρωπος και στὴν Ἑλλάδα και στὴ Γαλλία ποὺ ὄντας καθαρευουσιάνος νὰ εἶναι ἱκανὸς νὰ πάρῃ μιὰ τέτοια θέση, ἀλλὰ ξεύρουμε πὼς ὁ κ. Περνὸ δὲν εἶναι **διάσημος ἑλληνοιστὴς**, ἀλλὰ ἁπλὰ **νεοελληνοιστὴς** και μαθητὴς τοῦ κ. Ψυχάρη, ὁλδ. μαλλιαρὸς. Ὁ κ. Περνὸ, δὲν πρέπει νὰ ξεχνιέται, ἔχει γράψῃ και γραμμαικὴ τῆς ρωμαϊκῆς γλώσσας πρὶν ἀκόμη γράψῃ τέτοια ὁ κ. Ροντάκης και ὁ κ. Φιλίντας. Εἶναι ὁλδ. ἀπὸ ἐκείνους ποὺ δώσανε τὰ πρῶτα χτυπήματα στὴν καθαρευουσιάνικη σαπίλα. Τώρα ὁ κ. Περνὸ, βεβαιωμένος πὼς εἶτανε γιὰ νὰ ἱδρυθῇ ἑδρα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας στὴ Σορβῶννη, προσπάθησε νὰ δείξῃ ἐδῶ κ' ἐκεῖ κάποιες μετριοπαθεὶς σκέψεις. Μὰ ὅσοι γνωρίζουν τὸν ἄνθρωπο και τὸ ἔργο του κατάλαβαν πὼς ἡ προσπάθεια του αὐτὴ εἶταν ὑποκρισία, ψευτιά γιὰ νὰ ὑποδειχτῇ κατάλληλος γιὰ ὑποψήφιος.

Αὐτὰ εἶχαμε νὰ παρατηρήσουμε σ' ὅσα ἔγραψε ἡ «Πρόοδος» και οἱ ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες, γιὰ τὴν ἀπόφαση ὅμως τῆς Ἑλλ. Κυβέρνησης πρέπει νὰ ποῦμε δυὸ λόγια ἀκόμα. Ἡ Γαλλία εἶναι πλούσια χώρα και ξοδεύει πολὺν παρά γιὰ τὰ γράμματα. Ἄν εἶχε ἀνάγκη λοιπὸν ἀπὸ ἑδρα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας στὴ Σορβῶννη μπορούσε νὰ τὴν ἱδρύσῃ, ὅπως τὴν ἔχῃ ἱδρύσῃ στὴ Σχολὴ τῶν Ζωντανῶν Γλωσσῶν, ποὺ διδάσκει ὁ κ. Ψυχάρης. Ἡ δωρεὰ τῆς Ἑλλ. Κυβέρνησης λοιπὸν εἶταν περιττὴ, ἂν δὲν εἶταν τίποτα παραπάνω. Ἡ Ἑλλ. Κυβέρνηση μπορούσε νὰ διαθέσῃ τὸ ποσὸ αὐτὸ στὴ χώρα ποὺ κυβερνᾷ και νὰ ἱδρύσῃ σ' αὐτὴ μιὰ, δυὸ και τρεῖς

ἑδρες τῆς φιλολογίας μας. Ἡ μήπως νομίζει πὼς ἡ φιλολογία μας εἶναι γνωστὴ στὶς ἑλλ. χώρες; Μποροῦσε νὰ διαθέσῃ τὴ δωρεὰ της κ' ἐδῶ ἀκόμα και θὰ εἶταν ἅγιο πρᾶμα. Ἡ Μεγάλῃ Σχολὴ οὔτε κἂν ἰδέα ἔχει τί εἶδους στοιχεῖ εἶναι αὐτὸ, ποὺ ἀκούει νὰ τὸ ὀνομάζουν ἑλληνικὴ φιλολογία. Μὰ θὰ πῆτε πρῶτα πρῶτα μᾶς χρειάζεται ἡ ρεκλάμα κ' ἡ κεραιτοισιὰ και ὕστερα ἡ γνώση και ἡ μάθηση, μὰ μπορεῖτε νὰ πῆτε ἀκόμα πὼς, σὰ διψᾷ ἡ αὐλὴ μας δὲν πρέπει νὰ πετᾶμε τὸ νερὸ στὸ δρόμο.

PETER HILLE

Ἀπὸ τὸ νεόβγαλτο περιοδικὸ τῆς Σμύρνης «Νεότης» δανειζόμεστε τις λίγες αὐτὲς γραμμὲς γιὰ τὸν ποιητὴ Hille, μεταφρασμένες περιληπτικὰ ἀπὸ μιὰ μελέτη τοῦ κριτικοῦ Max Hochdorf:

Πέθανε πενήντα ἡμέρες θάταν πενήντα ὀχτὼ χρῶν. Ἄν και κάποιος πιστοῖ του φίλοι ἐκδοσαν τὰ ἔργα του εἶναι πολὺ λίγο γνωστὸς στὴν πατρίδα του, γιὰ τὸ λόγο πὼς ἡ τέχνη του δὲν κολακεύει τὸ γούστο τῶν χυδαῖο και τὸ κοινὸ. Εἶναι μολαταῦτα ἕνας ἀπὸ τοὺς δυνατωτέρους χαρακτῆρες ποὺ δοξάζανε τὰ γερμανικὰ γράμματα. Ἐμεῖς θαμιάζουμε τὸ γερὸν ἐνθουσιασμὸ τοῦ ἀμερικανοῦ ραψωδοῦ Walt Whitman ποὺ ἀνακάλυψε μιὰ σύγχρονη φύση γιὰ μιὰ σύγχρονη ἀνθρωπότη. Δὲν εἶταν πιὸ ἡ ἐπιτηδευμένη χαρὰ τῶν ἐξοχῶν, τῶν οὐρανῶν και τῶν χελιδονῶν ποὺ τραγουδῆστηκε, εἶτανε μιὰ φύση σοβαρότερη, εὐρωστότερη, ἀληθινότερη, ὁ κόσμος τῶν μεγαλουπόλεων, τῶν ἐργοστασίων και τῶν κοινωνικῶν ἀγώνων.

Οἱ Γάλλοι ξέρουν ὡς ἄξιο και πνευματώδη μαθητὴ τοῦ Whitman τὸν Emile Verhaeren. Στὴ Γερμανία ἔζησε κ' ὁ Peter Hille μὰ δὲν εἶτανε μιμητὴς χωρὶς πρωτοτυπία: ἀπεναντίας συμμαζέψε μὲς στὴν ψυχὴ του ὅ,τι μπορούσε νὰ χαρακτηρίσει μιὰ γερμανικὴ ποίηση.

Εἶτανε ἀναγκασμένος νὰ ζῆ τὸν περισσότερο καιρὸ στὸ Βερολίνο κ' ἡ φτώχεια τὴν

ἔκανε νὰ κατοικᾷ πάντα στὶς φτωχὲς συνοικίας. Ἐκεῖ δὲν εἶναι βορεινὰ ἢ στὴ βορειοανατολικὰ τῆς πρωτεύουσας, νοίκιαζε μὲ καμμιὰ εἰκοσαριά φράγκα κάποιον δωμάτιο στὸ τέταρτο πάτωμα. Τὸ παράθυρό του ἔδλεπε στὶς στέγες και στὶς καπνοδόχους μὲ ἡ φαντασία του πετοῦσε πάντα κατὰ τὴν ἀνοιχτὴ φύση. Σὰν εἶτανε νέος γύρισε μὲ τὰ πόδια ὅλη σχεδὸν τὴν Εὐρώπη: τὴν Ἰταλία, τὴ Γαλλία και φυσικὰ ὀλόκληρη τὴν πατρίδα του. Ἐπειτα ἔζησε μὲ τις ἀνάμνησές του κ' ἀπὲ στράγγιζε ὅλες του τις χαρὲς σὲ λυρικά ποιήματα. Τόσο πλούσιο εἶταν τὸ ταλέντο του, τόσο ἀνεξάντλητο, ποὺ σὰν πέθανε κ' ὕστερα βρήκανε πελώριες κάσες και σακκιὰ γεμάτα χειρόγραφα ποὺ τὰ περισσότερα δὲ δημοσιεύτηκαν ἀκόμα. Καὶ τὸ νόστιμο εἶναι πὼς τὰ χειρόγραφα αὐτὰ εἶχαν μιὰ παράξενη ὄψη. Ὁ Hille τις πιότερες φορές δὲν εἶχε χρήματα ν' ἀγοράσει χαρτὶ κ' ἔτσι ἔγραφε πάνω σὲ σελίδες ποὺ τις εἶχε μεταχειριστεῖ μιὰ και δυὸ και τρεῖς ἀκόμα φορές. Κάποτε τοῦ τύχαινε νὰ μὴ βρίσκει οὔτε τὸ παραμικρὸ ἄγραφο τοπαλάκι πάνω στὴ χειρόγραφά του μὰ πάλι δὲν ἀπελπίζοντανε: σπούσε ἕνα κουτὶ ἀπὸ σπέρτα κ' ἔγραφε στὸ μέσα μέρος τοῦ λευκόξυλου τὰ λυρικά του ποιήματα!

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν δυστυχία ἐφκίασε τοὺς ὠραιότερους στίχους, ποὺ οἱ Γερμανοὶ ἔπρεπε ν' ἀγαπήσουν. Ἡ τέχνη του εἶχε μιὰ θαυμαστὴ εὐλικρίνεια ποὺ ἄξιζε νὰ μνημονεῖται τὸ ὄνομά του μαζί μὲ τοὺς καλύτερους ποιητὲς ποὺ τραγούδησαν τὴ φύση. Ὁ Hille ἀφιέρωσε μερικὲς λυρικὲς σκηνὲς στὸν περίφημο Walter von der Vogelweide, ποὺ εἶναι γιὰ τὸ γερμανικὸ πνεῦμα ἡ ἐνσάρκωση ἡ τελειότατη τοῦ φυσιολάτρη ποιητῆ. Δὲν μπορούσε μὲ τὴν ἐπιτυχία αὐτὴ στὴν τρυφερότη ν' ἀρέσει στὸ πολὺ κοινὸ, οὔτε μὲ τοὺς δημοτικὸς του ἀφορεσμούς κ' ἀκόμα πολὺ λιγότερο μὲ τοὺς μύθους του τοὺς γεμάτους σοφία. Ἀπόμεινε ποιητὴς ἐνοῦς μικροῦ κύκλου πιστῶν μὰ οἱ φίλοι του ξέρουν πολὺ καλά πὼς μιὰ ἐκλεχτὴ ἐκδοσὴ τῶν ἀμέτρων

των ποιημάτων του Peter Hille θάτανε ένα στολίδι της παγκόσμιας φιλολογίας.

Η ζωή του μεγάλου τούτου καλλιτέχνη εΐταν πολύ μυστηριώδικη· χανούτανε για κάμποσες βδομάδες ακόμα και πολλούς μηνάδες απ' όλο τον κόσμο και ξέρανε μονάχα πώς ζήτησε κάπου τη μοναξιά τῶ βουνῶν και τῶ δασῶνε μὰ σὰν κανένας γυριστής τυχοδιώκτης πού δὲ στενοχωριέται ἀπὸ θραδύς πού δὲν εἶναι βέβαιος τί θὰ φάγει τὴν αὔριο.

Οἱ ἀδελφοὶ του Julius Heinrich Hart, οἱ πιὸ ἀγαπημένοι κριτικοὶ τῆς νέας γερμανικῆς φιλολογίας, εἶχαν ἰδρύσει μιὰν ἑταιρία πολὺ παράξενη, πού σκοπὸ εἶχε νὰ ἐφαρμόσει μιὰν καινούργια θρησκεία ὁμορφιάς και μονισμού. Οἱ ὀπαδοὶ τῆς νέας αὐτῆς αἵρεσης μαζευτήκανε γιὰ νὰ φτιάσουν ἕνα κοινὸ δόγμα ἰδεῶν και, ἐκείνο πού εἶναι τὸ περιεργότερο ἀκόμα και τὸ δυσκολώτερο, κοινὸ ταμεῖο και μαγειρεῖο. Ἡ ἑταιρία ὀνομαζούτανε «ἡ νέα ἑταιρία» εἶχε τοὺς κήπους της και τὸ οἶκμά της, ἕνα παλαιὸ ἄσυλο τῶ μεθυσμένων σ' ὄμορφο μέρος στὴ Schlachtensee κοντὰ στὸ Βερολίνο. Ὁ Hille καλέστηκε νὰ πάρει κι' αὐτὸς μέρος μὰ δὲ δέχτηκε παρὰ μιὰ μικρότατη παράγγα ἕνα εἶδος σὰν περιστεριῶνα τριγυρισμένον ἀπὸ δέντρα ὅπου ἤθελε νὰ ζήσει ἀκούοντας τὸ τραγούδι τῶ πουλιῶνε μέσα στὴ μοναξιά του, θιαμαζόντας τ' ἐς νύχτες τὴν ὁμορφιά τῶν ἀστρων. Ἐκεῖ τονὲ βρήκαν πεθαμένο ἕνα πρῶτ. Ὑποθέτουν πὼς τὸν ἐσκότωσαν τυχοδιώκτες. Ἀπὸ τότε πέρασαν ὀχτὼ χρόνια.

Σήμερα ἡ νέα γενεὰ τῆς Γερμανίας θυμᾶται ζωερά τὸν Peter Hille.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

Τὸν περασμένο μῆνα γιορτάστηκε στὴν Ἀθήνα ἡ εἰκοσιπενταετηρίδα τοῦ ποιητῆ Στεφάνου Μαρτζώκη. Γίνηκε μιὰ τιμὴ πρεπούμενη σ' ἕνα ἄνθρωπο πού ἀγάπησε τὴν τέχνη και δούλεψε γι' αὐτὴ ὅσο μπόρεσε. Μεγάλος δὲν ἀναδείχτηκε. Μαθητῆς κι' αὐτὸς, ὅπως

οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ τοὺς Ἑφτανησιῶτες ποιητῆς, τοῦ Σολωμοῦ, προσπάθησε μὲ τὴ φωτεινὴ σχολὴ τοῦ τελευταίου νὰ συγκινήσει και νὰ ἐξαρθῆ στὸ ὕψος τοῦ μεγάλου δασκάλου. Τὰ φτερά του ὅμως εἶτανε μικρὰ και δὲν μπόρεσε νὰ σταθῆ οὔτε ἰσότιμος τοῦ Πλάμα, οὔτε και ἄλλων ποιητῶν, πού ἔχουνε μικρότερη φήμη. Ἡ φιλοσοφία του ρηχὴ, ὁ στίχος του πολλὲς φορὲς πεζὸς και τὰ περισσύτερα θέματα του σοῦ θυμίζου τὴν ἐποχὴ τῆς μούχλας, πού στεφάνωνε ἀνάξιους στιχοπλόκους. Διακρίνει ὅμως συχνά, παντοῦ ἴσως τὴν ἑφτανησιακὴ γλύκα τῆς παρακμῆς, ἀνακατωμένη μὲ τὴ στοιχειώδικη φόρμα τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἀθηναϊκῆς σχολῆς. Ὑστερα ἀπὸ τὸ διάβασμα τῶν ποιημάτων του ἐξετάζει τὸ νοῦ σου νὰ δῆς τί εἴμεινε μέσα ἐκεῖ. Ἐνας ἀέρας ἀκαθόριστος, ὠχρὸς, ἀχαρακτήριστος. Μὲ τὸ κλείσιμο τοῦ βιβλίου χάνεται κι' ὁ ποιητῆς, πού δὲν εἶτανε δημιουργικὸς και ὑποβλητικὸς. Καὶ ὅμως ὁ Στέφανος Μαρτζώκης ἔχει τὴν ἱστορία του στὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Ὑπῆρξε ὁ ὀδηγητῆς πολλῶν νεωτέρων του και ἡ ἀγνή του και ὑπερήφανη ψυχὴ, πού διαφαίνεται κάτω ἀπὸ τοὺς στίχους του, καμὶ φορά δείχνει τὸν πόνο τὸ μεγάλο γιὰ τὴν τέχνη, πού ἔζησε γι' αὐτὴ και θὰ πεθάνη γι' αὐτὴ, δείχνει τὴν κατανόηση της και τὴν προσπάθεια, τὴν ἀπελπιστικὴ προσπάθεια ν' ἀνέβη στὸ ἐπίπεδο τοῦ δασκάλου και ἴσως πιὸ ἀψηλά ἀπ' αὐτό.

ΠΑΤΡΙΔΟΓΡΑΦΙΑ, Α. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Τὸ καλὸ, τὸ μεθοδικό, τὸ καλογραμμένο διδαχτικὸ βιβλίον, εἶναι τὸ πρῶτο σκαλοπάτι τῆς αἰσθητικῆς μόρφωσης τοῦ μαθητῆ και ἐν γένει τῆς κοινωνίας. Γι' αὐτὸ ἔταν βλέπουμε νὰ βγαίνει ἕνα τέτοιο βιβλίον αἰστανόμαστε τὴν ἀνάγκη νὰ γράψουμε δυὸ λόγια. Ἡ «Πατριδογραφία» τοῦ κ. Α. Δημητριάδη, πού πρώτη φορά φαίνεται στὸ συγγραφικὸν κόσμον, δὲν εἶναι βέβαια τέλεια στὸ εἶδος της, ἔχει ὅμως τέτοια συστατικά, τέτοια μεθοδικότητα, πού

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς σὲ κάνει ἐντύπωση. Εἶναι γραμμένη σὲ γλῶσσα ἀρκετὰ ἀπλή και ἀναλυτικὴ και ἡ ὕλη μὲ τέτοια τάξη τοποθετημένη, πού ἀμέσως ὁ ἀναγνώστης μαθητῆς μπαίνει στὸ νόημα, πού τὸ στερεώνει στὸ νοῦ του. Ἐξω ἀπ' αὐτὸ ἔχει και χρωματιστὲς εἰκόνες, ἀρκετὰ καλλιτεχνικὲς σχετικὰ μὲ τὰ μέσα μας ἐδῶ, καμωμένες ἀπὸ τὸ λαμπρὸ καλλιτέχνη ζωγράφον κ. Π. Καλαϊτάκη.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ

Ἡ Ἐκπ. Ἐπιτρ. τῶν Πατριαρχείων σύνταξε καινούριον πρόγραμμα γιὰ τὴς ἀστικὲς σχολῆς. Γι' αὐτὸ δὲν ἔχουμε νὰ ποῦμε τίποτε. Ἄς μιλήσουν οἱ εἰδικοί. Ἐνα σημεῖον ὅμως τοῦ προγράμματος μᾶς ἔκανε κάποιον ἐντύπωση και γι' αὐτὸ θὰ ποῦμε δυὸ λόγια. Στὴς ἀστικὲς σχολῆς, λέει τὸ πρόγραμμα, θὰ διδάσκεται και ἡ νεώτερη λογοτεχνία, θὰ ἀπαγγέλλονται ποιήματα κτλ. ἀποκλείονται τὰ κείμενα πού ἔχουνε **στίγματα μαλλιαρισμοῦ**. Δὲν ἐξετάζουμε ἀν ἔχη δίκιον ἢ ἀδικον ἢ ἑκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ νὰ βάλῃ τέτοιους περιορισμούς. Παρατηροῦμε μόνον τὴν ἀφέλεια της. Τί λογῶ τέρατα εἶναι ἄραγε τὰ **στίγματα αὐτὰ τοῦ μαλλιαρισμοῦ**, πού πρέπει νὰ αποκλειστοῦν. Πῶς θὰ τὰ διακρίνῃ ὁ δάσκαλος. Νομίζουμε πὼς γιὰ νὰ μὴ γίνεται παρεξήγηση ἔπρεπε νὰ κάμῃ μιὰ κάποιον διασάφηση. Νὰ ἔδειχνε δηλ. ποῖα εἶναι αὐτὰ τὰ στίγματα, γιὰ νὰ τὰ ἀποφεύγουν οἱ δασκάλου κι' ἔτσι μαζί μὲ τὰ στίγματα νὰ ἀποφεύγουν και μερικὲς ἐπιτημῆσες και ἴσως και διωγμούς. Μὰ θὰ πῆτε, εἶναι ἄραγε σὲ θέση ἡ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ νὰ διακρίνῃ ποῖα εἶναι τὰ στίγματα αὐτὰ ἀφοῦ δὲν ὑπάρχουνε στίγματα, παρὰ ὑπάρχει μόνον ἡ δημοτικὴ γλῶσσα, πού τὸ πρόγραμμα τῆς Ἐκπαιδευτικῆς δὲν τὸν ἀποκλείει, ἀφοῦ διατάζει νὰ ἀπαγγέλλονται **δημοτικὰ ποιήματα**;

Στὴς 30 τοῦ Αὐγούστου μαζεύτηκαν τὰ μέλη τοῦ Προοδευτικοῦ Κέντρου σὲ γενικὴ συνεδρία και ψήφισαν τὰ παρακάτω ἄρθρα τοῦ λογοτεχνικοῦ τμήματος. Τὰ ἄρθρα αὐτὰ θάποτελέσουν τὴ βάση τοῦ Κανονισμοῦ του. «Γιὰ νὰ γίνῃ κανεὶς μέλος τοῦ λογοτεχνικοῦ τμήματος πρέπει νὰ ἔχη γράψει λογοτεχνικὰ ἔργα και μεταφράσεις. Τὰ ἔργα αὐτὰ πρέπει νὰ εἶναι δόκιμα σχετικὰ μὲ τὴν κατάσταση τῆς λογοτεχνίας τῆς πόλης μας.

«Ὅποιος ἔχοντα τὰ προσόντα αὐτὰ θέλει νὰ γίνῃ μέλος προτείνεται ἢ ἀπὸ τρία μέλη τοῦ λογοτεχνικοῦ τμήματος ἢ μονάχον του γραπτῶς, στὸ Διοικητικὸ Συμβούλιον, παρουσιάζοντας και δυὸ τρία λογοτεχνήματα του.

Κατόπιν ὁ Σύλλογος γιὰ νὰ σχηματιστῆ ποιήνας τοῦ λογοτεχνικοῦ τμήματος, πρότεινε νὰ ψηφίσῃ ἢ ὀλομέλεια ἔως δεκαπέντε μέλη, πού ἔχουν τὰ προσόντα, πού ἀναφέρει τὸ σχετικὸ ἄρθρον. Ἡ πρόταση γίνηκε δεχτὴ και ἡ ὀλομέλεια ψήφισε τὰ παρακάτω πρόσωπα: Φ. Φωτιάδης, Χρ. Χρηστοβασιλῆ, Ζ. Φυτίλης, Γ. Ροντάκης, Μίνωα Καλόγνωμον Α. Γιαλούρη, Α. Γεωργιάδης, Ο. Μπεκέ, Ν. Σαντοριναῖο, Χρ. Δεληγκαιούρη, Α. Λυμπουσάκη και Ἐλισαῖο.

Στὴν ἴδια συνεδρία ψηφίστηκαν ἐπίτιμα μέλη τοῦ Προοδευτικοῦ Κέντρου οἱ κ. κ. Γιάννης Ψυχάρης, Ἀλ. Πάλλης και Κωστῆς Παλαμάς. Ἐπίσης συζητήθηκε νὰ γίνῃ δῶλεξ ἰδιὰ τὸν ποιητὴ Στέφανον Μαρτζώκη, πού τὸν περασμένο μῆνα γιορτάστηκε στὴν Ἀθήνα ἡ εἰκοσιπενταετηρίδα του. Ἀπόφαση θὰ παρῆ στὴν ἐρχόμενη γενικὴ συνεδρία. Τελευταῖον τὸ Προοδευτικὸ Κέντρο ἀποφάσισε νὰ κάμῃ τὴν Κυριακὴ, 9 τοῦ Σεπτέμβριον, ἐκδρομὴ στὴν Πρώτη. Ὅσοι θέλουνε νὰ πάρουνε μέρος στὴν ἐκδρομὴ αὐτὴ, πρέπει νὰ τὸ δηλώσουν τὸ ἀργότερον ὡς τὴν Τρίτη, 4 τοῦ Σεπτέμβριον.

Τὸ ψευδώνυμον τοῦ συγγραφέα τοῦ «Σκορπιῶν» θὰ εἶναι στὸ ἐξῆς: Μίνωα Καλόγνωμος.

Μὲ εὐχαρίστηση σημειώνουμε πὼς τὸ λαμπρὸ σατυρικὸ περιοδικὸ «Ἄνω—Κάτω» μὲ τὸ φύλλον τοῦ ἐρχόμενου Σαββάτου, μπαίνει στὸ δεύτερον του χρόνον. Σὲ μιὰ σημείωση τοῦ τελευταίου φύλλου τοῦ περασμένου χρόνου, ὁ διευθυντῆς του, λέει, πὼς σκοπεῖ νὰ κάμῃ ριζικὲς μεταρρυθμίσεις και νὰ νάναπτύξῃ τὸ φύλλον του και σὲ σελίδες και σὲ εἰκόνες και σὲ καλὴ ὕλη.

Τὸν ἄλλον μῆνα θ' ἀρχίσῃ νὰ ἐκδίδεται κάθε ἑβδομάδα ἕνα περιοδικὸ μὲ τὸν τίτλον: «Ἐκλεκτὰ Μυ-

θιστορήματα». Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ θὰ παρέχῃ τρία μυθιστορήματα καὶ τρεῖς καλλιτεχνικὰ εἰκόνες. Θὰ πουλιέται εἴκοσι πυράδες.

Στις 16 τοῦ Αὐγούστου γίνηκε τὸ δασκαλικὸ συνέδριον στὸν Ἑλλ. Φιλ. Σύλλογον καὶ ἀποφάσισε τὴν ὑλικὴ καὶ ἠθικὴ καλητέρευση τοῦ δασκάλου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κο Δ. Ε. Σταυροδρόμι. — Προτιμώτερον καὶ πιὸ σωστὸ θὰ εἶναι ἂν ἀποταθῆτε ἀπ' εὐθείας στὸ Προοδευτικὸ Κέντρο.

Κο Σ. Κ. Μπεμπέκι. — Σὰς ἀπαντοῦμε μὲ γράμμα.

Κο Α. Π. Προῦσα. — Εἶναι μιὰ προκατάληψη καὶ τίποτα παραπάνω. Ἐάν ἀπὸ τὰ ἔργα ποὺ ἀναφέρατε ἔλειπε τὸ ὄνομα, σιὴν ψυχὴ σας δίχως ἄλλο θὰ εἶχαν πολὺ μικρὸ τόπο. Μελετήστε τα καλῆτερα καὶ θὰ μᾶς δικαιώσετε. Μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ εἴχαμε κ' ἐμεῖς τὴν ἴδια γνώμη.

Κο Α. Μ. Σταυροδρόμι. — Τὰ πρῶτα βήματα ἐνὸς ποιητῆ ἢ λογογράφου εἶναι πάντα μίμησις. Ἐπηρεάζεται καὶ πολλὰς φορὰς ἀντιγράφει ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους του, ποὺ τοὺς διαβάσει καὶ τοὺς ἀρέσει. Αὐτοὶ γίνονται ὁδηγοὶ τοῦ ἴσκιου ποὺ νὰ βρῆ τὸ δρόμον του καὶ νὰ ἐλευθερωθῆ. Βλέπετε πῶς ἡ δουλωσύνη εἶναι φυσικὸ στὸν ἄνθρωπον, ποὺ θὰ ἀγωνίζεται πάντα γιὰ τὴν ἐλευθερίαν. Σὰν πάψη ἢ δουλωσύνη ὀλότελα, θὰ πάψη καὶ ἡ ἐνέργεια κ' ἡ ζωὴ. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τοῦλάχιστον μποροῦμε νὰ ἀντιληφτοῦμε σήμερον. Τέτοια εἶναι ἡ σκέψις μας. Ὁ μεγαλύτερος ποιητὴς μας ὁ Σολωμὸς, ποὺ ὁμολογεῖται προνομιοῦχος πνεῦμα, κ' αὐτὸς μιμήθηκε στὰ πρῶτα τοῦ βήματα. Εἶχε χωνεμένη μέσα του τὴν ἰταλικὴν ποίησιν καὶ τὸ στίχον. Μιμήθηκε ὁμως καὶ δικούς μας. Πρὶν ἀπ' αὐτὸν ἔγραψε ὁ Μαρτελάος, τὸ 1797, τὸν ὕμνον του στὸ ἴδιον μέτρο σχεδὸν καὶ στὸν ἴδιον καναβᾶ, ποὺ γράφηκε στὰ 1824 ὁ Ὑμνος στὴ Ἐλευθερίαν. Σὲ μερικὰ μάλιστα μέρη

ὁ Σολωμὸς φαίνεται νὰ ἀντιγράφη τὸ δάσκαλον του, ποὺ εἶταν πολὺ κατώτερος ἀπὸ τὸ μαθητὴν. Οἱ παρακάτω στίχοι θὰ σᾶς στανταλίουν :

*Σηκωθῆτε, γὰρ τὰ ἰδῆτε
Πόσοι θ' ἂν οἱ Λεωνίδες.
Σηκωθῆτε, γὰρ χαρῆτε
Πῶς ἡ Ἑλλὰς θ' ἀξαναζῆ.*

*Σηκωθῆτε ! Καὶ θ' ἰδῆτε
Πῶς ἀνδρείως πολεμοῦμε,
Πῶς ἐχθροὺς καταπονοῦμε,
Πόσο μοιάζουμε μὲ σᾶς.*

Ὁ Σολωμὸς λέει στὸν Ὑμνον τὸ ἴδιον ἀπάνω κάτω :

*ᾠ ! τρακόσιοι ! σηκωθῆτε
Καὶ ξανάλθετε σ' ἐμᾶς.
Τὰ παιδιά σας θέλ' ἰδῆτε
Πόσο μοιάζουμε μὲ σᾶς.*

ΓΡΑΜΜΑΤΑ. Περιοδικὸ λογοτεχνικόν. Συνδρ. φρ. 10. Ἀλεξάντρα ΒΡ. 1146. Αἴγυπτος.

ΝΕΟΤΗΣ. Περιοδικὸ λογοτεχνικόν. Συνδρ. μετ. 2 γιὰ τὸ ἐξωτερικόν φρ. 10. Ὀδὸς Γαλάζιον 30, Σμύρνη.

ΛΕΛΤΙΟ ΕΚΠ. ΟΜΙΛΟΥ. Παιδαγωγικὸ περιοδικόν. Συνδρ. 10. δρ. Ὀδὸς Λέκα 4 Ἀθήνα.

Γ. ΕΓΓΛΕΖΑΚΗΣ. Ὁδοντοίατρος.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Τυπογραφικὰ Καταστήματα

Π. ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ καὶ ΣΙΑΣ

Γαλατῶ ὁδὸς Κερμόντο Ἀριθμὸς 8